

· FØROYA · SOCIAL·DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 16.

Lýsingarprísir fyri peltireglu: 30 oy. á forsiðuni,
20 oy. á 3. og 4. síðu. Við stórra lýsingum fæst
avsláttur í prísinum.

Leygardagin 17. apríl 1937.

Kostar kr. 1,50 fjórðingsárið + Porto. Blaðið
verður bilagt á posthúsinum, brævasvarstøðum
og skrivstovu. Telf. 143.

11. árg.

Fólkaræði, demokrati ella einaræði, diktatur?

Mussolinis komediuspæl
yvir fyri hinari demokratisku verðini og hennara
friðarvilja:

Tvørturimóti øllum avtalum um ikki uppleggging
hefur hann ferð eftir ferð sent í túsundatali av
soldátum til teir spansku uppreisnarmenninar.

Allur heimurin - hin demokratiski - spyr tí undrandi:
Hvussu ber tað til, at menn ferð eftir ferð sýnast
at lurta eftir orðum hansara og soleiðis lata seg
taka við nesi.

At heimurin nústundis er sum
ein sprengiknottur, ið einans
ein lítil neisti skal til fyri at
seta í brand og útloysa hina
herviligastu dýnamisku kraft,
ið týnir menniskjaflettina av
foldum og gevur henni ein
tilfikan bakbrest og frekari og
teir, sum slættaðu tey nú einans
í søguni kendu mentunnarfólk
og ríkir, er øllum hugsandi
monnum greitt.

Spurningurin er einans: Nær
og hvar dettur hesin ífestandi
neistin.

Einstakir hava kortini vónina
um at kunna halda hesum
neistanum burturi. Gævi so var!
Men eftir teim tekin at døma,
sum »greiddigari og grefligari í
hvorjum trúna undan kavi dag
um dag, má sjálvt hjá tí hjartasta
ljóssiggjara og stórsta optimisti
henda vónin kámost burtur.

Sprengiknotturin fyllist meir
og meir. Hitler, Mussolini, Stalin
eru trólabundnir av kríggis-
dubbingargirðini, og hin part-
urin, demokratið, er ræðslu-
sligin fyri diktatursins ótamda
og óhefta ránsmanafærd, og
hann er eisini farin at dubba,
at leggja alla orkuna á at fram-
leiða sprengievni og morð- og
kríggsvápn til sjálverju ella —
kann vera — til niðurbjerging
av ófriðalyndinum, balmenna-
lyndinum, sprikur alla staðni
frá diktaturinum.

Verður tað Mussolini ella
Hitler, ið tveita neistan — ikki
gott at siga. Men sum teir bera
seg at, hava burturteitt alla
virðing fyri tí givna orði, verð
tað á prent ella munnligt, tykja
ikki at aftra seg fyri nokrum,
so kunnu vit hvønn dag vænta
at frætta, at gotradunini ikki
longur einans gella yvir Spania-
land, men at sprengiknottarnir

eisini eru farnir at rigna yvir
Týskaland, Italia, Frakland,
England, Rusland o. s. fr.

Tað sær út, sum t. d. Musso-
lini og Hitler vilja hava verð-
aldarbrandin nú beinavegin, um
teir halda seg orka.

Teir halda England, Frakland
og Rusland fyri tað turra spott,
lova teimum við samráðingar-
borðið, at nú skulu teir vera
við til at yvirfata stríðið í Spania-
landi til Spaniamenn sjálvar —
men hetta gera teir samstundis
sum teir eru vitandi um, at tað
júst meðan hesi góðu »friðar-
lyftini» gevast, verða úr teirra
landi sendar tann eina her-
deildin fyri og onnur eftir til
Spanialand, til uppreisnarmen-
ninar. Hetta hendir ferð eftir
ferð. Nú seinast, tá ið ikkiupp-
leggjarnarveindin sat og sam-
ráðdust um Spaniamálið, og
Mussolini vegna Italia umbøðs-
mannsins Grandis stóðu hábars-
ligur og »moralskt indigneraður»
legði dýran við yvirfyri Eng-
landi, at nú skuldi ikki Italia-
maður aftra fara til Spanialands,
og vildi hann vera við til at
samráðast um at taka allar teir
»fríviljiga» aftur úr Spaniu —
júst meðan hann gevur hesi
lyfti, streingir hetta høvdingja-
heiti yvir fyri verðini, letur
hann sum kunnugt sínar menn
innskipa, yvir 10.000 kríggsvandar
og kríggisdubbaðar menn til
Spanialands at hjálpa uppreisn-
armonnum.

Og tað merkiligasta við øllum
hesum hansara lyftum er, at
tey demokratisku londini lástast
hvorja ferð, hann gevur tey,
sum um tey trúgva og lita á, at
at ordni er meint og viljandi
yvir fyri tí stóra og stórsta
málinum á foldum, ið er at

skapa frið og lívstrygd fyri øll
menniskju.

Menn trúgva ikki manni, ið
brýtur orð sítt fleiri ferðir.
Sjálvandi gera teir demokratisku
statsmenninir tað heldur ikki
yvir fyri Mussolini. Men hví
sleppa teir honum so? Hví
harta teir hann ikki, sum hann
hefur uppihótið? Hví seta teir
ikki fólkasambandsins paragraffir
í kraft yvir fyri honum.

Svarið herupá eru vit uttan-
fyristandandi ikki for at geva
til fullna. Men fleiri grundir
eru hugsandi útyvir tær av teim
heimligu nazistunum framfóru,
nevniliga at demokratið eigir
ikki áræði og handlíkraft, men
er einans ein talumaskina, meðan
einaveldið, »forarin», hevur
ein vilja, er skjóthandlandi og
djarvt og áræðismikið.

England hevur havt demokrati
»gjøgnum» öldir. Men tað fer
illa at bera til at kasta tí fyri,
at tess státsmenn einans hava
verið ein talumaskina við ongum
áræði. Fáir státtir hava víst
tilfika — tessverri alt annað enn
aðalbarna — handlíkraft og til-
líkt seigt áræði. Tað er ikki
sovandi vorið verðaldarharrin
mikli. Og ein demokratir sum
hin franski státsmaðurin Blum
kann ikki metast fyri nakra
kastubløku og sovandi drák.

Nei, orsök in til Mussolini
og Hitler higartil eru slopnir
óskalaðir, hóast teir hava borið
seg og bera seg at sum krígs-
villigir menn, man liggja aðra-
staðni enn í, at demokratið
situr sovandi yvirfyri nazi- og
fascivandanum.

Fyri tað fyrsta siggja tey de-
mokratisku londini, at eitt verð-
aldarkríggj er einstóðandi við
týning av mannaflettini. Har-
næst eru umstøðurnar hjá ein-
um landi sum Englandi so hætt-
isligar innanríkis, at ein euro-
peiskur bardagur kann bera við
sær, at tess makt sum verðald-
aríki smyldrast. Og so er be-
stíkið viðvíkjandi Spaniastríð-
num, at bara tað eydnast at
tálma — ikki at tala um, ifall
tað skuldi eydnast heilt at steða
— leggjanini úppi Spaniastríðið
frá Italia og Týsklandi, vilja
stjórnamenninir koma at sigra
í Spania.

Men sjálvt um hetta »bestíkið»
gongur út, so munnu vit vala
fara at sleppa frá einum harð-
ligum stríði, einum stríði uppá
lív og deyða við nazismuna og
fascismuna, hvørjar rørsur hava
tað áskoðan, at mannaflettin skal
út í stríð, út í blóðbað og bar-
daga fyri at fáa lívsevnini stál-
sett, verði so stríðið og barda-
gurin so blóðug sum tey vera
vilja. Uppgerið millum dikta-

VITAMINIR hava leiingi verið í SMØRLÍKA

og eru framvegis 6250 eindir av a og
75 eindir d vitaminir í hverjum pakka.

— Etið tí dágliga SMØRLÍKA —

turhugsjónina og demokratið
sleppst ikki uttanum. Men tað
kann henda uppá tvinnar mátar,
annaðhvørt við innanríkisrumbli
og kollveltingarstríði ella við tí,
sum vil vera monubresturin á
allari mentan, á øllum kulturi,
á mannaflettin livsónum,
nevniliga bardagi millum tey
demokratisku londini og tey
diktatorisku londini ikki bert í
Europa, men í allari verðini.

Verður hetta seinasta er út-
setanin av uppperðinum ein
vannlukka og einans ein okjari
av ræðuleikanum av verðaldar-
innar, mannaflettin ragnar-
rokki.

**Fólkaræði ella einamanns-
ræði, demokrati ella diktatur?**
Tað er verðaldarinnar stórsti
spurningur idag.

Stauning
verður óført fagnaður í On-
landi. Øll bløð eru samd um
at bera honum lovorð sum státs-
manni, einstakt enskt blað
metir hann fyri norðanlanda
stórsta statsmann.

Vegna innbjóðing frá Donum
í Onglandi hevur Stauning stats-
ministari verið í Onglandi fyri
at innvíga hin afturgjorda við-
giltu danska klubban í London.

Sjálvandi hevur statsminis-
tarin brúkt tíðina, hann hevur
verið í London, til eisini at
reka landsins orindi, og hevur
hann sostatt samráðst við On-
lands mætastu menn sum utt-
anríkisráðharra mr. Eden og
sjálvan harra Baldwin stats-
ministara.

Tey ensku bløðini eru full av
lovorðum til harra Stauning. Á
heilum forsiðum greiða tey frá
hansara ævintýra livsbana frá
fátækramannabarni til Danmark-
ar statsministara og norðanlanda
stórsta statsmann.

Hesin dómur ber illa saman
við »Dagblaðsins» roynd til at
gera Stauning statsministara til
mann við ongum statsmenna-
evnum.

Eru tygum tyrstur undir promenadu,
komið inn til min og drekki lemonadu.
25 oyru flaskan — nakra oyra sparan —
fyri innhaldsgóðsku garantierar »Smeran».
Her er varan blig — spar í ringum tilbun.
Verur verða fluttar út um allan bygn.

Ringið 344. JOHANNES ANDRESEN'S
MATVØRUHANDIL

KØDCENTRALEN
TIL 173. KONGEBØEN TIL 173.

Altid 1. Kl. ngtt Økseod,
Pauæg og Konservos.
En Gros & En Detail.
Bygdeordr ekspederes omg.

Føroyskt jarðarbrúk
má inn í eina fastari
skipan.

(Framhald.)

2) Grundir og urtagarðsstykkir.

Hetta hevur sína høvuðsætlan
í, at fáa fólk frá at tyrpast
saman á berar steinar í stór-
bygðunum. Tí kann tað kanska
sigast, at hetta ikki er eitt av-
gjørt búnaðarmál, men alt tað
sama: menn sum gera og sita
fyri okkara lógum megu hava
opið eyga fyri at geva føroysk-
um búnaðarskapi eina slíka
skipan, at tað verður pláss til
sovorðin smástykkir, og tað er
bæði biligast og best, at gera
tað beinanvegin. Hesi brúk eiga
bert at vera smá, men ikki so,
at tey halda bert eina stódd,
nei so at tey eru líka frá einari
grund við eitt sindur av urta-
garðsrúmd og upp til tradar-
stódd.

Hvat hevur tað ikki týða fyri
fátækt fólk, sum hava langan
arbeiðsdag á einari skrivstovu,
í einum handli ella í sínum
handaverki, ella øðrum stóðug-
um arbeiði, sum ikki loyvir tíð
til at arbeiða eina trúð, at hava
ein urtagarð, ein eplablett og
eitt hús á stykkinum. Vit kunnu
huga okkum, hvussu nógv tað
er vert fyri sovorðin menniskju,
at hava okkurt sum gror til at
ugga seg við, okkurt sum er
teirra egna og tey kunnu seta
dám á. Her er høvi til at liva
eitt ríkari og tilfríðsari liv, enn
inni millum brúgvasteinarnar í
stórbygðini. Og her fáa børn-
ini frískari luft og frískari alt,
og urtagarðurin kemur at verða
barnsins heimur, sum knýtur
tað til ta livandi náttúruna all-
ar dagar.

Umframt til einstaklingar, eiga
sovorðin stykkir at verða lógð
til allar barnaskúlar, vit megu í
komandi tíð fáa skúlaurtagarðar,
har børnini við rættleiðing frá
kennarinum velja, sáða og
heysta. Lívið her á útskerunum
Føroyum kann fella bæði fátækt